

Tarixi gerçəkliyə görə, o taylı-bu taylı Azərbaycanımızın ərazisi Cənubi Qafqazın böyük bir ərazisini əhatə edir. Əhalinin sayına görə isə ciddi fərqlənir. Təəssüflər olsun ki, tarixin müxtəlif dövrlərində, müəyyən güc sahiblərinin dəstəyi nəticəsində ərazilərimiz parça-parça bölünüb, yadellilərin əlinə keçib. Ancaq həmin ərazilərdəki toponimlərimizin adlarını yüz illərdir dəyişdirməyə çalışsalar da, yenə də buna tam nail ola bilməyiblər. Çünki bir tərəfdən dəyişdirməyə çalışsalar, digər tərəfdən isə tarixi abidələrimiz dəyişdirilən adların altında belə milli dəyərlər və həqiqət-lərimizi yaşadırlar.

Belə abidələrdən biri də qədim sənət ocağımız olan İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrıdır. Dəfələrlə erməni qəsbkarları onu məhv etməyə çalışsalar da, xalqımızın qeyrətli öv-

torpaqlarımızın ucsuz-bucaqsız ormanlarında sərhəd tanımadan çapa-çağış.

Xalqımızın haqqının öz həqiqətinə qovuşması üçün mücadilə dövrünün başlanğıcı 2020-ci il sentyabr ayının 27-də qoyuldu. 44 gün ərzində Müzəffər Ali Baş Komandanımız, Qalib Sərkərdəmiz İlham Əliyevin qüdrəti ilə qalibiyyətimizin ilk mərhələsini uğurla keçdik. Növbəti mərhələlərin isə təməli qoyuldu. Hər şeyin bir zamanla ehtiyacı olduğunu ikinci Qarabağ savaşı sübuta yetirdi. Prezidentimiz özü nə gözəl ifadə etmişdir: "Nəyin nə zaman olacağını mən bilirəm!". Bu fikir onu isbat edir ki, dünyanın siyasət düzenini Azərbaycan Prezidenti ovuc içi kimi görür. Ona görə də Prezidentimizin dedikləri xalqımız üçün dəyərli olduğu qədər də, qanun-

borcudur. Bu borcu qocaman sənət ocağımız İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının kollektivi daha dərinləndirir və öz repertuarında daim bu yola sənət işi tutmağa çalışır.

Əsl tarixi 1600-cü illərə qədər gedib çıxan İrəvan Teatrının Sərdar Sarayında oynadığı, sözlə yanaşı, musiqi, rəqs, ifaçılıq janrları ilə zəngin olan, adı bizə naməlum qalan tamaşası, 1673-cü ildə İrəvana gələn fransız səyahətçi Jan Şardeni elə valeh etmişdir ki, o, tamaşanı əminliklə Qərbin operalarına bənzətməmişdir. İrəvan diyarını və ətraf bölgələri gəzən, dərinləndirən araşdırmalar aparan Şarden onu da yazmışdır ki, İrəvanda cəmiyyəti bir-iki erməni dükkanı var, o da axşamüstü qapanır. Türklərin isə evinin, mülkünün sayının-hesabının olmadığını apardığı qeydlərində əks etdirir. Bu da o deməkdir ki, İrəvanda yaşayan azərbaycanlı türklər aborijen xalqdır, ermənilər isə özünə başqa xalqların ərazilərində yaşayış yeri axtaran, yersiz-yurtsuzlardır.

Faktların, yeni qəzet materiallarının verdiyi məlumata görə, peşəkar

riş tapmasında, inkişaf və intibah etməsinde həmişə xüsusi rol oynamışdır. Bu sənət mədəndə görkəmli şəxsiyyətlər çalışmış, yaratmış, Azərbaycanın ən sanballı teatrlarına inteqrasiya etmişlər.

Teatrın kollektivi erməni vandallarının soyqırımını faciəsini dəfələrlə yaşamışdır. 1905-ci və 1918-ci illər qırğınlarında öz dedə-baba yurdundan didərgin salınmış, Cənubi Azərbaycana pənah aparmış, orada fəaliyyətini sənətlənmişdir. 1920-ci ildə öz yurduna dönməz teatrın dinamik fəaliyyəti 1928-ci ildə ona dövlət statusunu qazandırmışdır. 1935-ci ildə teatra ölməz dramaturqumuz Cəfər Cabbarlının adı verilməmişdir. İkinci Dünya müharibəsi illə-

Teatrın dövlət statusu almasının 50 illiyi münasibətilə 1978-ci ildə keçirilən yubiley tədbirləri, o vaxtlar teatra rəhbərlik etmiş görkəmli şair-dramaturq, teatr xadimi Hidayətın rəhbərliyi ilə həm İrəvanda, həm də Bakıda qeyd olunmuşdur. Heç şübhəsiz ki, bütün bu tədbirlərin belə miqyas alması məhz

məskunlaşdı. Azərbaycanda o zamanlar rəhbərlikdə olan fəhm-sizlərin diqqətsizliyi ucbatından bir müddət pəren-pəren düşdülər. Lakin həmin illərdə Akademik Milli Dram Teatrında səren-camçı direktor vəzifəsində çalışan Ədalət Vəliyevin dəstəyi sayəsində Akademik Milli Dram Teatrının nəzdində "Teatr-studiya" qismində yəni-dən bir araya toplandırlar və fəaliyyətlərinə davam etdilər. Ulu öndər Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtdıqdan bir il sonra, 1994-cü ilin dekabr ayında verilən Sərəncamla yəni-dən dövlət statusu özünə qaytarılmaqla, peşəkar fəaliyyətini davam etdirdi. Tədbirlərin birində sənət ocağımızın fəaliyyətindən söhbət açan Heydər Əliyev teatrın keçdiyi tarixi yol barədə öz xoş sözlərini ifadə edərkən: "117 yaşlı teatrı qorumaq lazımdır!", - demişdir. Bu tövsiyəyə uyğun olaraq, bu gün də dövlətimizin qayğıları ilə əhatələnən İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı Azərbaycan sənət məkanında əzmlə fəaliyyətini davam etdirir. Prezident İlham Əliyev də İrəvan Teatrının fəaliyyətini diqqətdə saxlayır və yüksək dəyərləndirir. 2007-ci ildə teatrımızın 125 illiyi dövlət səviyyəsində həm Azərbaycanda, həm də qardaş Türkiyə Cümhuriyyətində təntənəli şəkildə qeyd olunub. Həmin ərəfədə kollektivimizin bir neçə üzvü fəxri adlarla təltif edilib və elə bu yubiley münasibətilə Binəqədi rayonu ərazisində yerləşən böyük bir bina ilə təmin olunmuşuq. Ölkə başçısının imzaladığı müvafiq Sərəncamla həmin binada əsaslı təmir işləri ye-

kunlaşmaq üzrədir.

Bu günlərdə Qərbi Azərbaycan İcmasında bir qrup ziyalı ilə Prezidentin görüşü ümumən azərbaycançılıq ideyasının ən bariz nümunəsidir. Həmin quruma strateji yanaşma, təmin edildiyi binanın rəmzi simvolu da məhz İlham Əliyevin milli təəssübkeşlik ideyasının ən parlaq göstəricisidir. Biz - İrəvan Teatrının kollektivi bu siyasi gedişin, strateji yolun, Vətən, torpaq, yurd, el-oba təəssübünün bundan böyük bir nümunəsini təsəvvür etmirik və bütün varlığımızla, ruhumuzla İlham Əliyev ideyaları uğrunda canımız, qanımız və sənət imkanlarımız hesabına dönmədən çalışacağıq! Çünki bizim ən doğru, ən nurlu yolumuz bu yoldur!

Uğurlu yolda mənzilimizə yetənə qədər bir yumruq ətrafında öz həmrəyliyimiz və birliyimizlə əzmlə çalışacağıq, yolu başa vurmaq üçün üzərimizə düşən yükü aparmaqdan çəkinməyəcəyik!

İftixar PİRİYEV,
C.Cabbarlı adına İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının direktoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi,
sənətsünəşliq üzrə fəlsəfə doktoru.

İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı - mədəni həyatı yaşadan qocaman sənət ocağı

ladlarının hünəri ilə yaşayır. Yaşadığıca, özü ilə bütövlükdə Azərbaycanımızın böyük ərazisini - Qərbi Azərbaycanı da yaşadır. Qərbi azərbaycanlılar isə qədim torpaqlarımızın, İrəvan başda olmaqla bütün Qərbi Azərbaycanın aborijen milləti olaraq, canlı həqiqətlərdir.

Bu həqiqətlər fonunda möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin tutduğu və getdiyi yol bizə onu göstərir ki, gün oyanış günü, zaman dirçəliş zamanıdır. Biz kəhər atlarımızı öz dedə-baba

dur. Bizim vəzifəmiz bütün varlığımızla Prezidentimizin atdığı addımların izi ilə getməkdir. Yalnız belə olan halda mənzil başına çata biləcəyimizi yaxşı dərk etməliyik və dərk edirik. Xalqımızı doğma Qarabağıma qovuşdurduqdan sonra milli strategiyaya daha geniş nəzərlərlə baxan və növbəti istiqamətin Qərbi Azərbaycanımıza doğru yönəldiyini cəsarətlə bəyan edən qəhrəman Sərkərdəmizin çıxdığı yolla irəliləmək, böyük "kəç"ün öndərinə bayraq tutmaq boynumuzun

fəaliyyəti 1882-ci ilə aid edilən, həmin dövrlərdə kasıb tələbələrə kömək məqsədilə oynanılan, yerli müəllif Məşədi İsmayılın "Tamaşkarlıq düşməni qazanar" tamaşası ilə tarixiləşən İrəvan Azərbaycan Teatrının tarixinin araşdırılmasına isə ehtiyac var. Əslində, bu izlə onun gerçək tarixini müəyyənləşdirmək və üzə çıxarmaq çox vacib məsələlərdəndir. Unutmaq lazım deyil ki, bu qocaman sənət ocağı Qərbi Azərbaycanda mədəni mühitin formalaşmasında, maarifçiliyin pərvə-

rində Ermənistan adlandırılan respublikada ən məhsuldar teatr olaraq fərqlənmişdir. Bunu görən erməni millətçi-faşistlər teatrı 1951-ci ildə tamamilə bağlamışdılar. Bağlansa da, xalq teatrı statusunda da olsa, bu əzmkar, prinsipial sənət ocağının fədailəri fəaliyyətlərini dayandırmamış, yeni-yeni səhnə əsərlərinə həyat vermişlər. 1967-ci ildə Azərbaycanın böyük ziyalıların və yerli təəssübkeşlərin səyi ilə teatr yenidən bərpa olunaraq öz dövlət statusuna qovuşmuşdur.

ulu önderimiz Heydər Əliyevin milli konsepsiyası hüduqlarında həyatə keçirilmişdir. Məhz ona görə də yubiley münasibətilə kollektivin bir neçə üzvü Azərbaycanın fəxri adları və ali diplomları ilə təltif olundular. Ümummilliyetimiz Heydər Əliyev ömrünün son günlərinə qədər İrəvan Teatrından qayğısını əsirgəmədi.

Teatr 1989-cu ildə erməni şovinist qüvvələrinin qaniçən siyasəti sayəsində İrəvanı tərk etmək məcburiyyətində qaldı. Kollektiv Azərbaycanda